

A reformáció 500. évfordulója alkalmából 2016 januárjától 2018 júniusáig tartó nagyszabású tudományos forrásfeltárás kezdődött a Magyar Nemzeti Levéltárban és Tagintézményeiben. Az országos és megyei tagintézmények válogatott forrásaiból 21 kötetből álló kiadványsorozat készült. A Szabolcs-Szatmár Bereg Megyei Levéltárban Henszel Ágota főlevéltáros vállalta fel azt a megtisztelő feladatot, hogy válogassa a dokumentumokat, irányítsa a források országos adatbázisba történő feltöltését illetve azt, hogy egy kötet összeállításán munkálkodjon.

A projekt keretében elkészült kiadvány, amelynek címe Forrásaink a reformációról Dokumentumok a MNL SZSZBM Levéltárából, a Nyíregyházi Ágostai Evangélikus Tanítói Kör 1870 és 1883 között íródott jegyzőkönyveit mutatja be.

A tanítói körök és egyesületek megalakítását az 1868-as népiskolai törvény tette lehetővé. Az 1868. évi népiskolai törvény kiemelkedő jelentőségű volt a magyar oktatásügy történetében, hiszen ettől kezdve lépett érvénybe Magyarországon a tankötelezettség és létrejött a hatosztályos elemi népiskola, melyek korábban három-, négy és ötosztályos kisiskolák voltak.

A nyíregyházi evangélikus egyház életében az iskolaügy nagy hangsúlyt kapott, hiszen az evangélikusoknak nem csak elemi iskolájuk volt a városban és a bokortanyákon, hanem gimnáziuma, tanítóképzője is, valamint fontosnak tartották, azt is, hogy a törvényben foglaltaknak iskolájuk megfeleljen. Így Szabolcs megyében 1870-ben a tanítói kar, az első országos tanítói gyűlés után létrehozta a Nyíregyházi Ágostai Evangélikus Tanítói Kört. Az egyesület feladata és célja, legfőképp az volt, hogy segítsék a tanítók önképzését és emeljék a tanítás színvonalát. A kötetben közreadott tanítókori jegyzőkönyvek az egyesület életét, a nyíregyházi és bokortanyai tanítók munkáját mutatja be.

Az évenkénti jegyzőkönyveket olvasva megismerhetjük, hogy ebben az időszakban a tanítók hogyan igyekeztek mélyíteni lexikális és módszertani tudásukat. Jellemző volt, hogy értekezletek alkalmával a tanítók előadásokat tartották egymásnak. A legkiválóbb tanítók pedig elutazhattak a bécsi világkiállítás tanügyi osztályának tanulmányozására is állami támogatással.

Értesülünk a különböző iskolai eseményekről: a majálisi mulatságról, a téli-nyári vizsgák időpontjairól, a vizsgák alkalmával bírálatot végző tanárok névsoráról, a vizsgák eredményeiről, és az egyes iskolákban felmerülő tanítási problémákról.

Megtudhatjuk azt is, hogy ebben az időszakban a tanítás 7 órakor vette kezdetét, valamint rendkívül érdekes statisztikai adatokat ismerhetünk meg a kör költségeiről, az iskolába járók számáról, de mindezek mellett a tandíjakra, és a tanítók fizetési összegére is rávilágít. Láthatjuk, azt is, hogy leginkább a városi iskolák épületeinek karbantartására áldoztak és a tanyai iskolaépületek gondozására kevésbé. Az iskolában folyó élet mellett bepillantást nyerhetünk a Kör által működtetett Könyvtár állományvilágába is.

Sajnos ez a kötet lett Ágota utolsó önálló munkája... Amellett, hogy nagyszerű kiadványokat készített és szerkesztett, gyakorlatvezetőként felügyelte, segítette és terelgette a főiskoláról, egyetemről levéltárba kerülő, friss segédlevéltárosok szakmai tevékenységét is. Nekünk, gyakornokoknak nem csak hatalmas szakmai tudásával mutatott példát, hanem galamblelkűségével, tündérszép/csodás jellemével is, amely örökre követendő értékű minta marad számunkra. Bármikor bátran fordulhattunk hozzá, segítőkészsége, jósága határt nem ismerő volt. Zárásként egy idézetet szeretnék felolvasni, amely azt gondolom, hogy sok mindent elárul emberi nagyságáról:

"Szeresd a virágot

És ne féltsd szívedet,

Mert, ki ezt szereti,

Rossz ember nem lehet;

Aki ismerte Ágotát az jól tudja, hogy milyen nagy szakértelemmel és nagybecsüléssel gondozta az iratokat, ugyanolyan hatalmas hozzáértéssel és szeretettel ápolta a virágokat is.